

**ראש יהודי**

הנוטרים 7 ירושלים 02-6791122 93262  
rosh@rosh-yehudi.co.il www.rosh-yehudi.org

אדר ב' התשס"ח



בס"ד

## היום השמיני לפרשת שמיני

בסוף פרשת צן עובר הכתוב בפתאומיות להמשך תיאור בניית המשכן, כלומר: לתיאור ביצוע שבעת ימי המילואים (ח; א- ל).

נראה שפרשה זו הועברה ממקומה, שהרי ראוי היה שתכתב בפרשת פקודי, ביחד עם תיאור שאר פרטי בניית המשכן (ראה שמות מ; א-טז, ובייחוד יב-יד) ניש לציין שמצוות שבעת ימי המילואים היא המצווה היחידה בפרשות תרומה- תצוה שביצועה איננו בפרשות ויקהל-פקודי.

פרשה זו ממשיכה בפרשת שמיני, בתיאור טקס חנוכת המשכן ביום השמיני (ט; א-כד), ומסיימת בסיפור מותם הטרגי של נדב ואביהוא (י; א-כ). (הציווי על טקסי היום השמיני אינו מופיע במפורש, הכתוב עובר ישירות לביצוע).

לאחר העיסוק בשבעת ימי המילואים וביום השמיני חוזר הכתוב לדיני המשכן, ובהמשך פרשת שמיני, בפרשות תזריע ומצורע ובחלקה הראשון של פרשת אחרי-מות נידונים פְּרָטוּ האיסור על אדם שנטמא להיכנס למקדש קודם שיבצע את תהליכי הטהרה הנדרשים.

בתחילה דן הכתוב בטומאת אוכלין ובהמשך בדיני טומאת יולדת, מצורע, זב וכד'.

לסיכום, פרשה המתארת את שבעת ימי המילואים ואת היום השמיני (פרקים ח-י) שייכת, לכאורה, לספר שמות, ויש להבין כיצד היא מהווה חלק אינטגרלי של ספר ויקרא.

על מנת לענות על השאלה שהצגנו יש לבחון את תוכנם של שני הטקסים האלה.

### טקס שבעת ימי המילואים

כדי לקדש את המשכן נערך בכל אחד משבעת ימי המילואים התהליך הזה (ויקרא ח' יד-כד):

א. משה מזה משמן המשחה על המשכן, על הכלים, על הכהנים ועל בגדי הכהונה:

1. ויקרא ח' – ביצוע שבעת ימי המילואים

י וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּמְשַׁח אֶת-הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם. יא וַיִּז מִמֶּנּוּ עַל-הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פַּעֲמִים וַיִּמְשַׁח אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְאֶת-הַכִּיֹּר וְאֶת-כֵּנוֹ לְקַדְּשָׁם. יב וַיִּצַק מִשְׁמֶן הַמִּשְׁחָה עַל רֹאשׁ אַהֲרֹן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ.

בחנוכת המשכן אנו מוצאים שני טקסים נפרדים: שבעת ימי המילואים (ויקרא ח; א-לו) והקרבת המיוחדים של היום השמיני (ט; א-כד).

מדוע יש צורך בשני הטקסים? בשיעור זה נעיין בטקסים אלו ונסה להסביר את משמעותם בספר ויקרא.

### רקע / חזרה

לעומת חציו השני של ספר שמות, המתמקד בבניית המשכן, פותח ספר ויקרא בפרטי תפקודו היומיומי.

פרשת ויקרא מפרטת את הקרבנות שהיחיד רשאי להביא ואת אלו שחייב הוא להביא (קרבן יחיד), ואילו פרשת צו מסבירה לכוהנים כיצד עליהם להקריב קרבנות אלה.

### שמות ל"ט – סיום בניית המשכן – כ"ה כסליו

(לב) וַתְּכַל כָּל עֲבֹדַת מִשְׁכַּן אֱהֵל מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה כֹּן עָשׂוּ: (לג) וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה אֶת הָאֱהֶל וְאֶת כָּל כְּלָיו קִרְסָיו קִרְשָׁיו בְּרִיחוֹ וְעַמֻּדָיו וְאֲדָנָיו: ...

(מב) כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה כֹּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הָעֲבֹדָה: (מג) וַיִּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהָיָה עֹשׂוֹ אֹתָהּ כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה כֹּן עָשׂוּ וַיִּבְרַךְ אֹתָם מֹשֶׁה:

### שמות מ' – הקמת המשכן – א' ניסן

(א) וַיִּדְבַר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) בְּיוֹם הַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ תִּקְּיִם אֶת מִשְׁכַּן אֱהֵל מוֹעֵד: (ג) וְשָׁמַתָּ שָׁם אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְסִכַּתָּ עַל הָאָרֶץ אֶת הַפָּרֹכֶת: ...

(יז) וַיְהִי בַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּשֵׁנָה הַשְּׁנִיַּת בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ הוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן: (יח) וַיִּקָּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן

וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֶת אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת קִרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיחוֹ וַיִּקָּם אֶת עַמֻּדָיו: ... (לג) וַיִּקָּם אֶת הַחֲצָר סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת מִסְדֵּי שַׁעַר הַחֲצָר

וַיִּכַל מֹשֶׁה אֶת הַמְּלָאכָה: (לד) וַיִּכַס הַעֲנַן אֶת אֱהֵל מוֹעֵד וַיִּכְבֹּד יְהוָה מֵלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן:

בלטו בהעדרם: ביצוע שבעת ימי המילואים, והציווי על טקסי היום השמיני.

כלומר, השראת השכינה היא תוצאה ישירה של בניית המשכן ע"י בניי והקמתו ע"י משה – ללא שבעת ימי המילואים וטקסי היום השמיני!

כדי לקדש את המשכן די למושח אותו בשמן המשחה, כמו שראינו למשל אצל יעקב:

## 2. בראשית כ"ח

**יח וַיִּשְׁכַּם יַעֲקֹב בְּבֹקֶר וַיִּקַּח אֶת-הָאָבֶן אֲשֶׁר-שָׁם מְרֹאשֵׁי וַיִּשֶׁם אֹתָהּ מַצֵּבָה וַיִּצַק שָׁמֶן עַל-רֹאשָׁהּ.**

אולם לקידוש המזבח והכוהנים דרוש תהליך נוסף, שכן האדם צריך לזכור שטבעו איננו מאפשר לו להיפגש עם הקב"ה:

הקב"ה - שמימי, ואילו האדם - ארצי.

להתעלות האדם (הכהן שיקריב את הקרבן מטעם בני"ו) והמזבח שעליו יקריב קרבנות דרוש תהליך מורכב יותר, הכולל הזאת דם על המזבח ועל אוזני הכוהנים, ידיהם ורגליהם.

הדם ("כי הדם הוא הנפשי"), וכמוהו אוזניו, ידיו ורגליו של האדם, משמשים סימנים ברורים למטרה הא-לוהית של בריאת האדם וליכולתו לעבוד את הקב"ה.

## מדוע שבעה ימים?

אבל נשאלת השאלה מדוע צריך לחזור על קידוש זה במשך שבעה ימים רצופים?

הזכרת המספר שבע מקשרת במקרא תמיד לפרק א' של ספר בראשית, דהיינו: לשבעת ימי הבריאה.

פעולת הקידוש הראשונה של הקב"ה הייתה ה**בדלת היום השביעי** לציון סיום תהליך הבריאה (בראשית ב; א-ד), ולכן המנוחה ביום השביעי מזכירה לאדם את המטרה הא-לוהית לבריאתו.

סיפור הבריאה בשבעה ימים הוא דוגמה למושג "קדושה" - התכלית הא-לוהית של הבריאה. ולכן כל תהליך הכולל את המספר שבע (ויהיו אלה שבעה חפצים, שבע פעמים, שבעה ימים, שבעה שבועות, שבע שנים וכו') מדגיש את חובת האדם להכיר בתכלית בריאתו.

**בחזרה על תהליך קידוש המזבח והכוהנים במשך שבעה ימים מודגשת תכלית המזבח - להוות מכשיר להתקרבות האדם לקב"ה.**

(הערה: גם כאן ניתן למצוא קשר בין פעולת המשכן ובין תכלית הבריאה: מדרשים רבים מתייחסים לבניית המשכן כאל השלמת הבריאה).

לטקס שבעת ימי המילואים יש, אם כן, תכלית כפולה:

**א. הוא יוצק למשכן כליו ומשרתיו הכהנים את הקדושה הדרושה.**

פעולה זו היא חלק אינטגרלי של בניית המשכן, ומשום כך מופיע הציווי עליה בפרשות תרומה-תצוה, יחד עם שאר דיני בניית המשכן.

**ב. הוא פותח את השימוש במזבח - העבודה העיקרית שבמשכן.**

מכיוון שבשלב זה אהרון ובניו טרם עברו את ההכשרה וההקדשה, מבצע את הטקסים משה.

הקרבנות המוקרבים בימי המילואים מייצגים את הקטגוריות הבסיסיות של הקרבנות:

החטאת - קרבן חובה,

**ל ויקח משה משמן המשחה ומן הדם אשר על-המזבח ויז על-אהרן על-בגדיו ועל-בגדיו ועל-בגדיו בניו אתו ויקדש את-אהרן את-בגדיו ואת-בגדיו ואת-בגדיו בניו אתו.**

ב. מקריבים שלושה קרבנות:

(1 פר - חטאת; מזים מן הדם על המזבח (למעלה).

(2 איל - עולה; מזים מן הדם על המזבח (למטה).

(3 איל - מילואים; מזים מן הדם על הכוהנים.

**יד ויגש את פר החטאת ויסמך אהרן ובניו את-ידיהם על-ראש פר החטאת. וישחט ויקח משה את-הדם ויתן על-קרנות המזבח סביב באזבעו ויחטא את-המזבח ואת-הדם יצק אל-יסוד המזבח ויקדשו לכפר עליו. ויקח את-כל-החלב אשר על-הקרב ואת יתרת הכבד ואת-שתי הפלית ואת-חלבון ויקטר משה המזבחה. וז ואת-הפר ואת-ערו ואת-בשרו ואת-פרשו שרף באש מחוץ למחנה כאשר צוה יהוה את-משה.**

**יח ויקרב את איל העלה ויסמכו אהרן ובניו את-ידיהם על-ראש האיל. וישחט ויזרק משה את-הדם על-המזבח סביב. כ ואת-האיל נתח לנתחיו ויקטר משה את-הראש ואת-הנתחים ואת-הפדר. כא ואת-הקרב ואת-הכרעים כחץ במים ויקטר משה את-כל-האיל המזבחה עלה הוא לריח-ניחוח אשה הוא ליהוה כאשר צוה יהוה את-משה.**

**כב ויקרב את-האיל השני איל המלאים ויסמכו אהרן ובניו את-ידיהם על-ראש האיל. כג וישחט ויקח משה מדמו ויתן על-תנוד און-אהרן הימנית ועל-בהן ידו הימנית ועל-בהן רגלו הימנית. כד ויקרב את-בני אהרן ויתן משה מן-הדם על-תנוד אונם הימנית ועל-בהן ידם הימנית ועל-בהן רגלם הימנית ויזרק משה את-הדם על-המזבח סביב.**

וראו לשים לב שבעוד שלקידוש המשכן וכליו די במשיחה בשמן המשחה (א), דרוש לקידוש המזבח והכוהנים **תהליך נוסף - הקרבנות והזאת הדם (ב).**

יתר על כן: שלא כשאר הכלים, צריך להזות על המזבח משמן המשחה שבע פעמים (ח; יא). מדוע יש צורך בתהליך נוסף?

ניתוח מהיר של הפרשה ושל מקבילתה בפרשת תצוה (כ"ט; א-לז) מגלה שמטרת שבעת ימי המילואים היא **לקדש את המשכן.**

(השורש קד"ש מופיע פעמים רבות בויקרא ח; י-ב, טו, ל, לד-לה ובשמות כ"ט; א, לד-לז!)

משמעות המילה "לקדש" היא "להפריד" או "לצייף". למשל: הקב"ה נקרא קדוש על שום שהוא "מופרד", מובדל, מעל הכול.

חפץ יכול להיות קדוש על ידי תהליך מסוים המפריד אותו - או מצייף אותו - למטרה מיוחדת ובכך יוצק לתוכו קדושה.

הבה נזכר בשני מוקדי המשכן:

א. המשכן וכליו (ובמיוחד הארון), המסמלים את נוכחות הקב"ה;

ב. המזבח, המייצג את רצון האדם לשרת את הקב"ה.

העולה - קרבן נדבה,  
איל המילואים - אב-טיפוס של שלמים.

ושמרתם את-משמרת יהנה, ולא תמותו: **פי-כז, צויתני לו**  
ויעש אהרן, ובניו--את, כל-הדברים, אשר-צוה יהנה, **ביד-**  
**משה. {ס}**

ומתוך כך שהביטוי "כאשר צוה ה' את משה" חוזר בפסוקים ח', י"ג, י"ז, כ"א, כ"ט, ואם נצרף את ההופעות של ציווי ה' בפסוקים ה', ל"א, ל"ד, ל"ה ול"ו נקבל עשר הופעות שודאי רומזות למרכזיות המילוי אחר ציווי ה'.

לכן תמוהה העובדה שלאחר שבעת ימי המילואים, פונה ה' אל משה ולפתע מצווה אותו על יום נוסף, שבו עם ישראל והכוהנים צריכים להקריב קרבנות מיוחדים, שלא נכללו לכאורה בציווי המקורי של הקב"ה.

**הרי יש ענין מיוחד בבבנית המשכן ובהקמתו למלא אחרי הציווי האלוקי במדויק.**

או אם ננסח את השאלה באופן שונה:  
מדוע הציווי על היום השמיני למילואים - לא נזכר ולו ברמז בספר שמות, ורק בפרשת שמיני אנו פוגשים בו לראשונה:

#### **5. ויקרא ט'**

**א ויהי ביום השמיני, קרא משה, לאהרן ולבניו--ולזקני, ישראל. ב ויאמר אל-אהרן, קח-לך עגל בן-בקר לחטאת ואיל לעלה--תמימים; והקרב, לפני יהנה. ג ואל-בני ישראל, תדבר לאמר: קחו שעיר-עזים לחטאת, ועגל וכבש בני-שנה תמימים לעלה. ד ושור ואיל לשלמים, לזבח לפני יהנה, ומנחה, בלולה בשמן: כי היום, יהנה נראה אליכם. ה וניקחו, את אשר צוה משה, אל-פני, אהל מועד; וניקרב, כל-העדה, ויעמדו, לפני יהנה. ו ויאמר משה, זה הדבר אשר-צוה יהנה תעשו--ונרא אליכם, כבוד יהנה. ז ויאמר משה אל-אהרן, קרב אל-המזבח ועשה את-חטאתך ואת-עלתך, וכפר בעדך, ובעד העם; ועשה את-קרבן העם, וכפר בעדם, כאשר, צוה יהנה. ח ויבא משה ואהרן, אל-אהל מועד, ויצאו, ויברכו את-העם; ונרא כבוד-יהנה, אל-כל-העם. ט ותצא אש, מלפני יהנה, ותאכל על-המזבח, את-העלה ואת-החלבים; ונרא כל-העם ויראו, ויפלו על-פניהם.**

#### **היום השמיני כהמשך לשבעת ימי המילואים:**

יום שמיני זה נסמך כמובן על העבודה בימים שקדמו לו, ועל כן הכתוב פותח את תיאורו במילים "ויהי ביום השמיני" - היום שבא לאחר שבעת הימים הראשונים.

גם מעבר לפתיחה הספרותית לתיאור יום זה, תכניו של היום מורים על הקשר ההדוק בינו לבין שבעת ימי המילואים שלפניו.

כדוגמא, נציין שביום השמיני למילואים - כמו בשבעת הימים הראשונים - נשרף קרבן החטאת מחוץ למתנה, למרות שהחטאת לא הייתה חטאת פנימית (של כהן גדול שמביא את דמה להזות על הפרוכת שלפני הארון) ודמה ניתן על המזבח החיצון.

תופעה זו היא תופעה חריגה, שכן בדרך כלל הכוהנים אוכלים את בשר החטאות שדמן שנזרק על המזבח החיצון (ראה בפרק ד').

תופעה נדירה זו, שהתרחשה בשבעת הימים הראשונים, והתרחשה גם ביום השמיני, יוצרת רצף של ימים מיוחדים,

משום כך כלול הדיבור המתאר את הקרבת הקרבנות בטקס זה בספר ויקרא, לאחר דיני הקרבנות (פרשות ויקרא-צו) שנימו לב לכלילת "תורת המילואים" בפסוק המסכם את פרשת צו - ז; לז'.

(לד) פי את חזה התנופה ואת שוק התנופה לקחתי מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם ואתן אתם לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל: (לה) זאת משחת אהרן ומשחת בניו מאשי יהנה ביום הקריב אתם לכהן ליהנה: (לו) אשר צוה יהנה לתת להם ביום משחו אתם מאת בני ישראל חקת עולם לדרתם:

(לז) זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים:

לכאורה ביום השמיני, למחרת שבעת ימי המילואים, יכול המשכן לתפקד במלואו, ולכן נשאלת השאלה מדוע יש צורך בטקס חנוכה מיוחד ביום השמיני?

**הדגש על קיום מדויק של ציווי הקב"ה בבנית המשכן ובשבעת ימי המילואים:**

בפרשת תצוה בפרק כ"ט המתאר את קידוש אהרון ובניו לכהנים, אנו קוראים:

#### **3. שמות כ"ט**

**לה ועשית לאהרן ולבניו, ככה, ככל אשר-צויתי, אתכה; שבעת ימים, תמלא נדם. לו ופר חטאת תעשה ליום, על-הכפרים, וחטאת על-המזבח, בכפרך עליו; ומשחת אתו, לקדשו. לז שבעת ימים, תכפר על-המזבח, וקדשת אתו; והיה המזבח קדש קדשים, כל-הנגע במזבח יקדש. {ס}**  
כלומר הציווי בפרשת תצוה הוא רק על שבעה ימים.

ואכן כפי שראינו לעיל, פרק ח' בפרשת צו מתאר את מילוי הצו האלוקי על שבעת ימי המילואים.

כמו כן כפי שניתן לראות מתוך לשון הכתוב, אחד הדגשים המרכזיים בפרשות ויקהל פקודי (ובעיקר בפרשת פקודי) הוא שבני ישראל ממלאים במדויק את הציוויים הקשורים בבנית המשכן (הביטוי "כאשר צוה ה' את משה" חוזר בפרשות ויקהל פקודי עשרים פעם, מתוכם פעם אחת בפרשת ויקהל ותשעה עשר פעמים בפרשת פקודי).

באופן דומה גם בפרק ח' בויקרא המתאר את שבעת ימי המילואים, אחד מהדגשים המרכזיים הוא שמשה ואהרון ובניו ממלאים בדיוקנות את הציווי האלוקי לגבי הקדשתם לכהונה.

ניתן לראות זאת מבפתיחתו של פרק ח' בה נאמר:

#### **4. ויקרא ח'**

**ה ויאמר משה, אל-העדה: זה הדבר, אשר-צוה יהנה לעשות.**

מכך שבסיומו של פרק ח' נאמר

**לד כאשר עשה, ביום הזה--צוה יהנה לעשות, לכפר עליכם. לה ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה, שבעת ימים,**

כתיקון וככפרה על חטא העגל, ולכן יש להביא לו "עגל בן בקר" דווקא.

יתר על כן, מפשט הכתוב נראה שמטרת הבאת הקרבנות ביום השמיני היא התגלות השכינה, כפי שמדגיש משה בדבריו לעם בשעה שהוא מציג את עבודת היום לאהרן ולעם:

#### 7. ויקרא ט', ב-ו

"ויאמר אל אהרן - קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה... ואל בני ישראל תדבר לאמר - קחו שעיר עזים לחטאת... כי היום ה' נראה אליכם... ויאמר משה - זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'".

לאור דברינו לעיל, ניתן להסביר שאלמלא חטא העגל לא היתה מסתלקת השכינה ממחנה ישראל ועוברת לאוהל של משה, ולא היה צורך ביום מיוחד שמטרתו חזרת התגלות השכינה במחנה ישראל.

אלא שבעקבות חטא העגל ישנו צורך לחזור להשרות את השכינה במשכן.

כזכור, לאחר חטא העגל הסיר הקב"ה את שכינתו, שאותה ראו במעמד הר סיני, מבני ישראל:

#### 8. שמות ל"ג; ז'

"ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד, והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה"

כשעלה משה להר סיני לקבל את הלוחות השניים הבטיח לו הקב"ה שהשכינה תשוב למחנה:

#### 9. שמות ל"ד

(ט) ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אֲדִיךָ ילך נא אֲדִיךָ בקרבנו כי עם קשה עֲרֹף הוא וְסָלַחְתָּ לְעֹגְנֵנוּ וְלִחְטָאתֵנוּ וְנִחַלְתָּנוּ: (י) ויאמר הנה אנכי כֹּרֵת בְּרִית נְגִיד כָּל עַמְּךָ אֲעֲשֶׂה נְפִלְאוֹת אֲשֶׁר לֹא נִבְרָאוּ בְּכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הַגּוֹיִם וְרָאָה כָּל הָעַם אֲשֶׁר אִתָּה בְּקִרְבּוֹ אֵת מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי נֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ:

אולם יש צורך לבנות את המשכן המהווה מעין תיקון לחטא העגל על מנת שהשכינה תשוב למחנה ישראל.

לכן, לאחר שהושלמה בניית המשכן, מציינים קרבנות היום השמיני את שיאו - את שיבת השכינה (ט; ד): "כי היום ה' נראה אליכם".

לקרבנות המיוחדים של היום השמיני יש, אם כן, תכלית כפולה, המשקפת רקע זה:

א. לכפר על חטא העגל;

ב. ליצור מחדש את חוויית מעמד הר סיני. ("ברית" חדשה)

#### מקור 5:

א. אהרן צריך להביא חטאת ועולה (ט; ב):  
"ויאמר אל אהרן: קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה תמימים, והקרב לפני ה'"

ובני ישראל צריכים להביא חטאת ועולה (ט; ג):  
"ואל בני ישראל תדבר לאמר: קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעלה".

המתאפיינים ביחס מיוחד למזבח החיצון (שכפי שראינו לעיל בשבעת ימי המילואים ישנו תהליך מיוחד שמטרתו לקדש את המזבח החיצון).

(הערה: לא נרחיב כאן לבאר את עצם התופעה של שריפת החטאת מחוץ למחנה, ונסתפק באיזכור עובדה זו כסימן לקשר האמיץ שבין שבעת ימי המילואים לבין היום השמיני שאחריהם.)

דווקא משום זיקה הדוקה זו, העובדה שהיום השמיני לא נזכר כלל בעת שה' ציווה את משה על המשכן והכנתו, דורשת הסבר, ובפרט לאור ההקפדה היתרה בכל התהליך על המילוי הדקדקני אחר הציווי האלוהי.

#### פירושו של הרמב"ן

הרמב"ן בפירושו לתחילת הפרשה מתייחס לבעיה זו, ומביא שני פתרונות אפשריים

#### 6. רמב"ן ט', ג'

"והנה הקרבנות האלו לא הוזכרו בפרשת 'זוה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן ל' (בפרשת תצווה) -

(א) כי שם לא צוה רק על המילואים, ובשבעת הימים וקרבתיהם מלאו ימי מילואיהם, כי עתה ביום השמיני הם עצמם יקריבו הקרבנות...

(ב) ויתכן כי לכפר על מעשה העגל הוסיף להם עתה הקרבנות הללו, כי כאשר צוה 'זוה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם' - עדיין לא נעשה העגל... והעגל הזה ביום השמיני לכפר על מעשה העגל".

כלומר, לפי הסברו הראשון של הרמב"ן, הציווי שבספר שמות מתמקד בהכנת הכוהנים לעבודתם - כיצד יש לקדש אותם ולהכשיר אותם לעבודת המשכן.

ביום השמיני תהליך ההכשרה כבר הסתיים, והכוהנים כבר עובדים במשכן ככוהנים רגילים.

יום זה אינו נוטל חלק בהכנת הכוהנים לתפקידם, ולכן הוא לא הוזכר בספר שמות.

אלא שכפי שראינו לעיל היום השמיני אינו נראה על פניו כיום עבודה רגיל של הכהנים במקדש, אלא כהמשך וכסיום לשבעת ימי המילואים שקדמו לו.

#### היום השמיני בחנוכת המשכן כתוצאה של חטא העגל:

הסברו השני של הרמב"ן מניח שבשעה שנאמר הציווי למשה בספר שמות - מיד לאחר מתן תורה - היום השמיני כלל לא אמור היה להתקיים.

כל כולה של העבודה המיוחדת ביום זה לא באה אלא בשל חטא העגל, שאירע אחרי הציווי, ומטרת עבודת היום השמיני היא לכפר על חטא חמור זה: "והעגל הזה ביום השמיני - לכפר על מעשה העגל".

למעשה, הסבר זה ממשיך את שיטתו הפרשנית של הרמב"ן, המוכרת לנו מספר שמות, לפיה סדר הכתובים מתאים לסדר המאורעות וחטא העגל אירע אחרי הציווי על הקמת המשכן (הכולל את הציווי על ימי המילואים).

עיון קצר בקרבנות שמביא אהרן ביום השמיני עשוי לחזק את הסברו של הרמב"ן.

בניגוד לקרבן חטאת רגיל, שהוא "פֶּרֶךְ בֶּן בֶּקָר", קרבן החטאת של היום השמיני הוא "עֵגֶל בֶּן בֶּקָר" (ט, ב).

הלכה למעשה, סביר ש"עגל" ו"פֶּרֶךְ" הם אותה חיה עצמה, אך ייתכן שהשינוי מהמינוח הרגיל רומז לכך שקרבן זה מובא

**על מנת לזכור אירוע זה אנו מקריבים בחג השבועות קרבן שלמים מיוחד (של ציבור), המזכיר את מעמד הר סיני.**

כלומר לברית האגנות במעמד הר סיני ישנו המשך בשני צירים:  
הראשון, ההמשך הישיר במשכן, (על פי שיטת הרמב"ן המפורסמת), ועל כן, גם ביום השראת השכינה במשכן מוקרבים שלמי ציבור.  
 במקביל להמשך זה הנוגע לדור המדבר בלבד, ישנו ציר הסטורי שגם בו מזכירים את ברית סיני, וזהו חג השבועות. לכן החג היחיד בו יש שלמי ציבור הוא שבועות, הבא לחדש ולהזכיר את ברית סיני.

**הבנת היום השמיני לאור העקרון של אתערותא דלתתא לאחר "חטא העגל"**

הסברנו לעיל שיתכן לאמר שאלמלא חטא העגל לא היתה מסתלקת שכינה ממחנה ישראל, ולא היה צורך בהשראת שכינה מחודשת במשכן שהיא מטרתו של היום השמיני ("וירא עליכם כבוד ה'").

ניתן לעניות דעתנו לאמר שבעקבות חטא העגל משתנה המיקוד מהשראת השכינה בעם ישראל (בבחינת "התערותא דלעילא") לעבודת הקב"ה ע"י עם ישראל ותהליך התקרבות של עם ישראל אל הקב"ה ("התערותא דלתתא").

אפשר לראות זאת מכך שבעוד שהלוחות הראשונים שקדמו לחטא העגל הם מעשה ידי הקב"ה במלואם, הרי שהלוחות השניים שנתנו לאחר חטא העגל הם כבר מעשה ידי משה, ורק הכתב שעל הלוחות הוא מעשה ידי הקב"ה.

כלומר ישנה השראת שכינה אלא שקודם לה מעשה מצד האדם, במקרה של הלוחות, פסילתם ע"י משה.

עקרון זה של השתדלות אנושית להשראת שכינה כחלק מהשינוי שחל בעם ישראל ובעבודת ה' לאחר חטא העגל בא לידי ביטוי לעניות דעתנו גם בהשראת השכינה בחנוכת המשכן.

(ואולי ניתן להוסיף כי בתוכנית המקורית על בניי היה רצו להביא את החומרים למשכן ו"ולהשתתף" בעשיית הארון ("ועשו לי מקדש" – ארון).

מי שהיה אמור לבנות את המקדש היה משה!

פרשת תרומה: (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי: (ג) וְזֹאת תְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתָם זָהָב וְנָכְסִף וְנִחְשֵׁת... (ח) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכָם:

(ט) כָּכֹל אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנִית כָּל כְּלָיו וְכֹן תַּעֲשׂוּ: (י) וַעֲשׂוּ אַרְוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֹתַיִם וְנָחֳצֵי אַרְכּוֹ וְאֹמֶה וְנָחֳצֵי רְחִבּוֹ וְאֹמֶה וְנָחֳצֵי קִמְתּוֹ: (יא) וְצִפִּית אֹתוֹ זָהָב טְהוֹר מִבֵּית וּמְחוּץ תִּצְפְּנוּ וַעֲשִׂית עֲלָיו זָר זָהָב סָבִיב: (יב) וַיִּצְקֶתְ לוֹ אַרְבַּע טַבַּעַת זָהָב... (יג) וַעֲשִׂית בְּדֵי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּית אֹתָם זָהָב... (טז) וְנָתַתְּ אֶל הָאָרוֹן אֵת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אָתְּוֹן אֵלָיִךְ:

רק בנספחים לציווי המשכן, בפרשת "כי תשא", מקבל משה ציווי להורות לבצלאל לבנות את המשכן. כפי שציינו בשעורים הקודמים, הנספחים ניתנו כתוצאה של חטא העגל.

ב. ביחד עם העולות צריכים בני ישראל להקריב שלמים (ט); (ד):

"...ושור ואיל לשלמים לזבח לפני ה', ומנחה בלולה בשמן, כי היום ה' נראה אליכם"

בדיוק כשם שהקריבו במעמד הר סיני:

**10. שמות כ"ד**

ה וַיִּשְׁלַח אֶת-נְעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פְּרִים. ו וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיִּשֶׂם בְּאֹזְנֹת וְחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל-הַמִּזְבֵּחַ. ז וַיִּקַּח סֹפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָל אִשְׁר-דְּבָר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. ח וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַדָּם וַיִּזְרַק עַל-הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם-הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם עַל-כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

הקבלה זו מדגישה פעם נוספת את תפקיד המשכן בהתמדת חוויית הר סיני.

**היום השמיני / יום הכיפורים ושבועות**

קרבנותיו המיוחדים של היום השמיני היו אירוע חד-פעמי. אף על פי כן, אנו מוצאים קרבנות דומים המוקרבים מדי שנה ומשקפים מטרה דומה.

**יום הכיפורים**

ביום הכיפורים, היום שבו מחל הקב"ה על חטא העגל, מוקרבים חטאת ועולה מיוחדים של הכוהן הגדול ושל בני ישראל. הטבלה הבאה מציגה הקבלה זו:

**11. היום השמיני ויום הכיפורים**

	היום השמיני	יום הכיפורים
אהרן	חטאת	פר
	עולה	איל
בני ישראל	חטאת	שעיר
	עולה	כבש (צעיר)
		עגל

כלומר ניתן לראות שהמבנה הבסיסי של הקרבנות דומה. ניתן להסביר דמיון זה בכך שיום הכיפורים הוא מעין חנוכה מחדש של המשכן, במיוחד מבחינת תפקוד המשכן כמקום שבו מכפרים בני ישראל על חטאיהם (החדשים ו"קצת" מחטא העגל).

**שבועות**

המועד היחיד שבו מקריבים בני ישראל קרבן שלמים ציבורי הוא חג השבועות:

**12. ויקרא כ"ג; יח-יט**

"והקרבתם על הלחם שבעת כבשים... יהיו עולה לה'... ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת, ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים"

זכור בני ישראל הקריבו לראשונה שלמים במעמד ברית האגנות בהר סיני (שמות כ"ד; ה).

מכיוון שהמשכן מסייע להתמדת החוויה של מעמד זה, הקריבו בני ישראל שלמים בחנוכת המשכן ביום השמיני.

באופן שונה אך דומה, גם בהמה מותרת להקרבה רק מהיום השמיני והלאה. לאחר שהיא חיה יחידת-זמן בת שבעה ימים - היא מותרת בהקרבה, וניתן להכניסה אל המשכן ולהביאה אל המזבח.

וכן גם לאור התיאור של שמיני עצרת כיום התיחדות של עם ישראל עם הקב"ה, הוא בא לאחר שבעת ימי חג הסוכות.

אם נישם איפיון זה לשבעת ימי המילואים והיום השמיני הבא בעקבותיהם, נוכל לאמר שבעת ימי המילואים הם תשתית והכנה ליום השמיני, שבו נכנסה השכינה לראשונה למשכן וקידשה אותו בהתגלות לעיני כל העם.

במשך שבעה ימים הכהנים התקדשו והוכשרו לעבודתם, ובמקביל אליהם - גם המזבח קודש והוכן במשך שבעה ימים אלו, ורק בסופו של תהליך ההכנה וההכשרה הממושך - יכולה הייתה השכינה להיכנס ולשרות במשכן.

אלא שהציווי על היום השמיני יכול לבוא רק לאחר שבעת ימי המילואים.

לא ניתן לצוות על היום השמיני לפני שהמשכן נבנה ולפני שבעת ימי המילואים, כי ציווי מעין זה היה הופך את השראת השכינה במשכן לתוצאה כמעט הכרחית של תהליך מאגי שהתרחש בשבעת ימי המילואים; ואין הדבר כך.

השראת השכינה תלויה ברצונו החופשי של ה', ורק אם ימצא את עמו ראוי לכך בעקבות בנית המשכן ושבעת ימי המילואים - הוא ישרה את שכינתו בתוכם.

לסיכום, אמנם מטרת בניית המשכן ומטרתם של שבעת ימי המילואים הן היום השמיני והתגלות ה' במשכן, אך לא ניתן לצוות על יום זה.

יום זה נשאר נעלם עד שיעלה ברצונו של ה' להיכנס ולדור במשכן שבנו לו בני האדם.

ואז בעקבות התיקון לחטא העגל ע"י עם ישראל בבנית המשכן במדויק על פי ציווי ה', וע"י אהרון ובניו במילוי מדויק אחר ציווי ה' בשבעת ימי המילואים, נענה הקב"ה ומצוה על היום השמיני, שבסיומו:

**מקור 5:**

כג וּבָא מִשֶׁה וְאַהֲרֹן, אֶל-אַהֲל מוֹעֵד, וַיִּצְאוּ, וַיִּבְרְכוּ אֶת-הָעָם; וַיִּרְא כְבוֹד-יְהוָה, אֶל-כָּל-הָעָם. כִּד וַתֵּצֵא אֵשׁ, מִלְּפָנֵי יְהוָה, וַתֹּאכַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ, אֶת-הָעֹלָה וְאֶת-הַחֲלָבִים; וַיִּרְא כָּל-הָעָם וַיִּרְאוּ, וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם.

כלומר, לאחר ההשתדלות האנושית ובקשת הקרבה האלוקית נענה הקב"ה, ואש יורדת מהשמים ואוכלת את הקרבן. היא אש התמיד שעל המזבח שלא כבתה וסמלה את השראת השכינה במשכן, ובעם ישראל.

(הערה: לא ניתן היה לצוות על היום השמיני אפילו לאחר הבניה של המשכן - פרשת פקודי - , כי היה צריך לחכות ולראות אם אהרון ובניו יקימו כראוי את שבעת ימי המילואים).

כפי שראינו בתחילת השעור, עם סיום הקמת המשכן ע"י משה - ללא היום השמיני, ששימש להשראת שכינה מחודשת וכפרה על חטא העגל, היתה השכינה עוברת מהר סיני למשכן, כדי להיות עם בניו בנדודיהם.

בסעיף זה נרצה להראות שהיום השמיני הבא בעקבות שבעת ימי המילואים, הוא ביטוי להשתדלות האנושית לטהרה, על מנת לזכות להשראת שכינה.

על מנת להראות זאת, נעמוד תחילה על המודל של יום שמיני שבא לאחר שבעה ימים, שחוזר מספר פעמים בספר ויקרא: א. זב וזבה - בפרשת מצורע, התורה מתארת את תהליך הטהרה של הזב והזבה כמורכב משני שלבים: שבעה ימים שבהם הם סופרים לטהרתם ("שבעה נקיים"), והיום השמיני שבו הם מביאים קרבנות למשכן:

**13. ויקרא ט"ו, יג-יד**

"וכי יטהר הזב מזובו - וספר לו שבעת ימים לטהרתו וכבס בגדיו, ורחץ בשרו במים חיים וטהר: וביום השמיני יקח לו שתי תרים או שני בני יונה, ובא לפני ה' אל פתח אהל מועד ונתנם אל הכהן".

ב. מצורע - טהרתו של המצורע מורכבת משלושה שלבים. שני החלקים האחרונים מקבילים לתהליך הטהרה של הזב והזבה: עליו לשבת מחוץ לאוהל שבעה ימים, וביום השמיני הוא מביא קרבנות למשכן:

**14. ויקרא י"ד, ח-יא**

"וכבס המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו ורחץ במים וטהר ואחר יבוא אל המחנה,

וישב מחוץ לאהל שבעת ימים... וביום השמיני יקח שני כבשים תמימים... והעמיד הכהן המטהר את האיש המטהר ואתם לפני ה' פתח אהל מועד".

ג. הלכות הקרבנות - בפרשת אמור נאמר שאסור להקריב בהמה שנולדה זה עתה עד היום השמיני ללידתה:

**15. ויקרא כ"ב, כז**

"שור או כשב או עז כי ינלד - והיה שבעת ימים תחת אמו, ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה".

ד. חג הסוכות - ייתכן שגם שבעת ימי חג הסוכות ושמיני עצרת המופיעים בפרשת אמור תוך זיקה הדדית ברורה ביניהם קשורים לדגם הבסיסי של 'שבעה ושמונה'.

מכל הדוגמאות הללו, נראה כי דגם זה של יום שמיני הבא לאחד שבעה ימים הוא בעל האפיון הבא:

**מטרת ההכנה במשך שבעת הימים היא תמיד כניסה מחודשת אל המשכן ועמידה חדשה מול ה'.**

הדבר בולט במיוחד בתהליך טהרת הטמאים:

הזב והזבה סופרים שבעה ימי טומאה, ותכלית הספירה היא הכניסה המחודשת למשכן ביום השמיני - "ובא לפני ה' אל פתח אהל מועד".

רק אחרי היום השמיני הזב והזבה רשאים להביא את קרבנותיהם בכל עת שיחפצו.

דומה, גם בתהליך טהרתו של המצורע מודגשת העמידה החדשה לנוכח ה' ביום השמיני: "והעמיד הכהן המטהר את האיש המטהר ואתם (את קרבנות היום השמיני) לפני ה' פתח אהל מועד" (י"ד, יא).

סיכום:

**בתוכנית המקורית** משה בונה את המשכן, בניי משתתפים ע"י הבאת חומרים ו"השתתפות" כלשהיא בבניית הארון. אין מזבח קטורת, אין כיור, אין מחצית השקל, אין קטורת ואין יום שמיני. תפקידם של הכהנים הוא לשמש "צינור" להשראה שכינה – כמו משה, מה' אל העם, ולהקריב קרבנות ציבור (בלבד?). בסיום שבעת ימי המילואים המשמשים להקדשת / הבדלת המשכן ומשרתיו הכהנים, מקים משה את המשכן והשכינה עוברת מהר סיני למשכן.

**לאחר חטא העגל**, השכינה עוזבת את עם ישראל ועוברת לאוהל של משה. בצלאל ואהליאב מטעם בניי בונים את המשכן, תפקידם של הכהנים לייצג גם את העם ולהקריב עבורם את הקרבנות שיביא היחיד למשכן (שחודשו בתחילת ספר ויקרא?). ורק לאחר שבעת ימי המילואים מצטרף היום השמיני, המשמש לחזרה על ברית האגנות וכפרה על חטא העגל.

**נדב ואביהוא**

בתחילת הפרשה אנו קוראים: "ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל". רשימת אנשים זו מוכרת לנו ממאורע אחר, חגיגי אף יותר מהיום הנידון, מהברית שכרתו ישראל עם ה' בסיני ("ברית האגנות" - שמות כ"ד). גם שם קראנו:

**16. שמות כ"ד**

(א) ואל משה אמר עלה אל יהוה אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל והשתחיתם מרחק: (ט) ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל:

כידוע כאשר המאורע החגיגי מגיע לשיאו עת ניגלה ה' על המזבח, מתרחשת לפתע טרגדיה נוראה: שני בני אהרן - נדב ואביהו - קרבים ומקטירים קטורת, וכתוצאה מכך הם מתים. גם אופן מיתתם מחדד את הטרגדיה הנוראה שהרי הם נאכלים באש שיוצאת מאת ה'. מתוך השוואת הפסוקים:

**17. ויקרא ט', כד - י', ב**

"ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים..."

**ותצא אש מלפני ה' ותאכל אתם וימתו לפני ה'**

נראה כי אותה אש עצמה שאכלה את הקורבנות שעל המזבח אכלה והמיתה אף את שני בני אהרן נדב ואביהו, כלומר אש שמאפיינת את התגלות ה' על המזבח שרפה את נדב ואביהו.

וכך אומר הרשב"ם:

**18. הרשב"ם**

"ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם – הוא ותצא אש של פסוק ראשון (ט' כ"ד) ... כשיצא האש ותאכל את העולה ואת השלמים של מזבח החיצון כשלקחו בני אהרון והקריבו אש זרה על המזבח הפנימי ותצא אש מלפני ה' ופגעה בבני אהרון ומתו ואחר כך יצאה משם ובאה אל המזבח החיצון ותאכל את העולה"

בהבנת שריפת נדב ואביהו נחלקו חז"ל ובעקבותיהם פרשני ימי הביניים:

רש"י במקום מביא שני פירושים המסבירים מדוע נשרפו בני אהרן (פירוש רש"י לויקרא י', ב. מקור דבריו בתורת כהנים, שמיני, לב ובבלי, עירובין דף ס"ג ע"א):

**19. רש"י**

"ר' אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן (כלומר שהחליטו מעצמם שהדין מחייב להקטיר קטורת, למרות שמשה לא ציווה על כך);

ר' ישמעאל אומר: שתויי יין נכנסו למקדש"

כלומר לפי ר' אליעזר, לא היתה בעיה בעצם הקטרת הקטורת על ידי בני אהרן. חטאם היה, שהם עשו זאת מעצמם, ללא ציווי משה על כך (ראוי לשים לב, שר' אליעזר אינו ממקד את חטאם בכך שהי' לא ציווה על הקטרת הקטורת, אלא שהם הסיקו דין חדש ללא הוראת רבם על כך).

גם ר' ישמעאל מנתק את פעולתם מחטאם;

לא הקטרת הקטורת המיטה עליהם את האסון הכבד, אלא דין אחר (שהציווי עליו מופיע בסמיכות למקרה הטרגי) - איסור כניסת כהן למקדש עת הוא מבוסס מין.

הרשב"ם שהבאנו לעיל (והחזקוני בעקבותיו) מעלה פירוש אחר הממוקד בהקטרת הקטורת שלהם.

לדעתו, לפני שירדה אש מן השמים, הביאו בני אהרן את האש שלהם, וזהו חטאם מפני שבאותו יום היתה חשיבות מיוחדת לקדש את שם ה' ביציאת אש מן השמים המגיעה אל המזבח ואוכלת את קורבנות עם ישראל שהגישו לפני ה'.

הרשב"ם מתעלם מעניין הקטורת המודגש בפסוק, ומתמקד בעצם העלאת האש האנושית לפני שהאש האלוהית ירדה מן השמים.

הרב יונתן גרוסמן הולך בכיוונו של הרשב"ם, הרואה את העלאת האש של בני אהרן כסיבה לשריפתם, אולם מנסה להסביר אף את הקטורת המודגשת בפסוק:

**20. ויקרא י' א'**

"ויקחו בני אהרן, נדב ואביהו, איש מחתנתו, ויתנו בהן אש וישימו עליה קטרת, ויקריבו לפני ה'".

ראינו לעיל, שעל פי דברי משה, ייחודו של היום הוא, שה' מתכוון להראות בו לפני עם ישראל, כלומר מטרת היום אליו כל ההכנות שואפות היא: "ויאמר משה: זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, וירא אליכם כבוד ה' (שם, פס' ו').

משה מדגיש בדבריו כי ביום זה, בו חונכים את המשכן ומתחילים לעבוד בו, מבקש ה' להראות לפני כל עם ישראל. כזכור הפעם הקודמת בה נראה ה' לעיני כל ישראל היה במעמד הברית האגנות שכרתו ישראל עם ה' בסיני, שם כתוב:

**21. שמות כ"ד, י"ג-י"ז**

"ויראו את א-להי ישראל... ויחזו את הא-להים ויאכלו וישתו... ומראה כבוד ה' כאש אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל".

כלומר היחוד של מעמד הר סיני וברית האגנות הוא גם נתינת התורה כמובן, אבל גם המפגש הישיר (ככל שניתן) עם ה' בהר סיני - העם רואים את כבוד ה' הניגלה על ההר.

**23. ויקרא ט', כ"ד****"וירא כל העם, וירנו ויפלו על פניהם"**

אולם, ברגע זה נוטלים נדב ואביהו את מחתותם ומעלים בה קטורת ומקריבים אותה לפני ה'.

על תפקיד הקטורת עמדנו בשיעורנו לפרשת תצוה.

שם הראנו, כי בסמוך להתגלות ה' (בדרך כלל באש) יש צורך בכיסוי, אשר מונע מן האדם מפגש ישיר עם כבוד ה' (כך ביום הכפורים: "כי בענן (הקטורת) אראה על הכפרת" ועוד במקומות רבים).

דומני כי אף כאן זהו תפקיד הקטורת.

**נדב ואביהו חוששים מפני מפגש ישיר של העם עם ה'.** אם

השכינה נגלית ואש יורדת על המזבח מהשמים, יש להקטיר במהירות קטורת אשת תסוכך על הגילוי.

כלומר, אמנם היום השמיני הינו המשך של מעמד הר סיני, אך נדב ואביהו סבורים כי רק לאליטה הרוחנית שבעם מתגלה ה' (כלומר לכהנים הקרובים אליו), והעם הפשוט אינו

**ראוי למפגש ישיר שכזה.**

אולם, ביום מיוחד זה, אין הכלל של כיסוי וגילוי תקף.

כשם שבמעמד ברית סיני כל העם חזה באלוהיו (ואולי כאמור נדב ואביהו אינם יודעים כי כך היה אך בסיני), כך גם ביום השמיני כל העם זוכה ורואה בהתגלות השכינה.

אותה אש ה' שיצאה ואכלה את הקורבנות מעל המזבח, המשיתה ואכלה את הכהנים שביקשו לכסותה ולהסתירה מעין המון העם.

כשיבוא משה מאוחר יותר ויסביר לאהרן את אשר אירע, הוא יאמר:

**24. ויקרא י' ג'**

"הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד".

הרב יונתן גרוסמן מציע לפרש את הפסוק באופן הבא:

**25. הרב יונתן גרוסמן**

הוא אשר דבר ה' לעשות ביום זה. מהו אותו דבר? "בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד".

אמנם בקרובים לך, אומר ה', אני נקדש, הכהנים שזכו להיות קרובים לה' מקדישים אותו, אולם "על פני כל העם אכבד".

בכל הפרשה מופיעה לשון כבוד בתור התגלות כבוד ה', וכך אף כאן, על פני כל העם (ולא רק על פני הקרובים אל ה'), יראה כבוד ה'.

נדב ואביהו באו לעבוד את ה' במשכן בתפיסה אליטיסטית הנותנת לכהנים מעמד מיוחד, ואל לו לאדם הפשוט לנסות

ולתקרב יתר על המידה לה'. ולעומת זאת הקב"ה מבקש להשרות את שכינתו באופן אחר. על פני כל העם - גדולים

קטנים, כהנים כישראלים - אכבד.

אין ספק שזוהי חוויה רוחנית שהותירה רושם עצום על העם הניצב למרגלות הר סיני. לכן, כשנחנך המשכן וה' עומד לשכון בתוכו, ישנו צורך במפגש דומה, שימשיך את המפגש הייחודי שהתרחש בהר סיני. זוהי הדגשתו של משה על מטרת היום וייעודו: "וירא אליכם כבוד ה'".

ההקבלה בין ברית האגנות ובין היום השמיני באה לידי ביטוי באספקטים נוספים:

**א. גיבורי המאורע:** כפי שהזכרנו לעיל, גיבורי שני המאורעות הם משה, אהרן, נדב ואביהו (ממשיכי אהרן). בהר סיני משה מקבל את התורה וכורת בפועל את הברית שבין ה' לישראל, ואהרן ובניו הכהנים, זוכים למעמד מיוחד כבר בסיני ועולים עם משה ההרה, באשר הם עתידים להמשיך ולאפשר את השראת השכינה במשכן.

**ב. שלמי ציבור:** כפי שהזכרנו לעיל, שלמים כאלו מופיעים בתורה שלוש פעמים בלבד.

הפעם הראשונה במעמד כריתת הברית בסיני ("וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת, ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים" - שמות כ"ד, ה).

הפעם השניה בפרשתנו, ביום השמיני למילואים ("וישחט את השור ואת האיל זבח השלמים אשר לעם" - ויקרא ט', יח)

והפעם השלישית הינה הציווי להקריב לדורות קרבן שלמים בחג השבועות ("ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים" - ויקרא

כ"ג, יט).

הרב יונתן גרוסמן מציע לבחון את פעולתם של נדב ואביהו ביום "ראיית שכניה" זה, על רקע המעמד הקודם, בהר סיני, בו עלו נדב ואביהו ביחד עם משה (עד לשלב מסוים) על הר סיני.

אם נחזור לפסוקים הדנים בראיית כבוד ה' בסיני, ניווכח כי ישנם שני ציבורים שונים הזוכים להתגלות שכניה.

תחילה הכתוב מתמקד במיוחדים אצולת העם שעלו בהר שעלו עם משה עד מקום מסוים:

**22. שמות כ"ד, א-יא**

"ואל משה אמר: עלה אל ה' אתה ואהרן, נדב ואביהו ושבעים מזקני ישראל... ויעל משה ואהרן ונדב ואביהו ושבעים מזקני

ישראל, ויראו את א-להי ישראל... ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, ויחזו את הא-להים".

רק מספר פסוקים אחר כך אנו שומעים כי גם העם כולו זכה לראיית השכינה, אך בזמן שנדב ואביהו מנותקים מהעם

(שמות כ"ד י"ז):

"ומראה כבוד ה' כאש אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל".

על סמך הבדלה זאת בכתוב, מציע הרב גרוסמן לאמר שיתכן שנדב ואביהו אינם יודעים כי כל העם זוכה להתגלות שכניה

זו, והם סבורים כי רק הם זכו לכבוד מעין זה, באשר הם הכהנים.

אותה אש שראו ישראל בהר סיני ("ומראה כבוד ה' כאש אכלת"), יורדת ביום השמיני על המזבח, וזוהי ההתגלות המיוחדת ביום זה.

שוב העם רואה את השכינה המתגלה, ואף התגובה המרוממת לא מהססת לבוא: